

FRESH CHERRIES

ANNA BAUMGART

SECOND JOURNEY

DARKO STOJKOV

FALSTAD KUNST 2010

Katalog/Catalogue: Anna Baumgart, Darko Stojkov,
Per Formo, Ingeborg Hjorth, Åshild Karevold
Oversettelse/ Translation: Annika Odland
og/and Tolk Midt-Norge
Layout: Åshild Karevold
Trykk/ Printed by: Wennbergs trykkeri AS
ISBN: 978-82-92383-20-9
Trykt som del av Falstadsenterets
skriftserie (nr. 6). / Published as part of the
Falstad Centre Publication Series (no 6).
Copyright Falstadsenteret © 2010
Foto s. 2-3 fra Falstadsbogen/Photo
p. 2-3 from the Falstad Forest: Ingeborg Hjorth

FALSTAD KUNST 2010 / FALSTAD ART 2010
6. JUNI – 19. SEPTEMBER JUNE 6. – SEPTEMBER 19.

FORORD / PREFACE

SS Strafgefangenenlager Falstad var i perioden 1941-45 en liten brikke i det enorme tyske fangeleirsystemet. Dette nettverket av fangeleirer har etterlatt seg et nettverk av minner - og de bevarte restene av leirene utgjør i dag et fysisk nettverk av minnesteder over hele Europa.

I løpet av krigsårene satt det fanger fra mer enn 16 ulike land på Falstad. Mange av disse kom fra Sovjetunionen, Jugoslavia og Polen. Til sammen er det registrert nærmere 400 sovjetere, over 80 jugoslaver og 50 polakker i leiren. Omkring 10 av fangene fra disse landene var kvinner. For de jugoslaviske fangene var Falstad en ren dødsleir. 74 av dem ble henrettet i Falstadskogen.

Dette er bakgrunnen for at Falstad Kunst har invitert to kunstnere fra Polen og Serbia – Anna Baumgart og Darko Stojkov – til å produsere verker spesielt for Falstad i 2010. Hensikten er å få kunstneriske perspektiver på den tyske leirhistorien fra to land som ble sterkt berørt av den – både på Falstad og andre steder.

Begge kunstnerne har valgt å lage video, men med to svært ulike tilnærminger til krigens fangehistorie, både hva gjelder sjanger, form og innhold. På hver sin måte bidrar de to prosjektene til å etablere nye erindringsbilder; de påvirker våre bilder av historien gjennom å presentere andre fortellinger enn de etablerte historiske fremstillingene. Og de bidrar til å skape nye forbindelser mellom de historiske hendelsene og vår egen samtid.

Å utforske og fremme kunstens rolle i formidlingen og bearbeidningen av historien har vært noe av motivasjonen bak hele kunstprosjektet Falstad Kunst. Prosjektet ble initiert av Kunst i offentlige rom (KORO) som et forsøk på å bruke spesialbestilte temporære kunstverk for å styrke formidlingen av Falstadsenterets tematikk: krigens fangehistorie, erindringskultur og menneskerettighetene. Til sammen er fire verk presentert gjennom Falstad Kunst. I 2009 viste kunstnerne Siri Austeen og Roddy Bell installasjonene «Ears of the Field» og «The Long Silence», og i år avsluttes prosjektet med presentasjonen av disse to videoprojektene og et tilhørende seminar i september 2010.

PER FORMO,
billedkunstner og prosjektleder for Falstad Kunst.

From 1941–45 SS Strafgefangenenlager Falstad was a small pawn in the enormous German system of camps. This network of camps has left a network of memories – today the preserved remnants of the camps comprise a physical network of memorials throughout Europe.

During the Second World War Falstad camp contained prisoners from more than 16 different countries, many of whom came from the Soviet Union, Yugoslavia and Poland. Close to 400 Soviet citizens, more than 80 Yugoslavs and 50 Poles were registered in the camp. About 10 prisoners from these countries were women. For the Yugoslav prisoners Falstad was in effect a death camp: 74 of the Yugoslav prisoners were executed in the Falstad Forest.

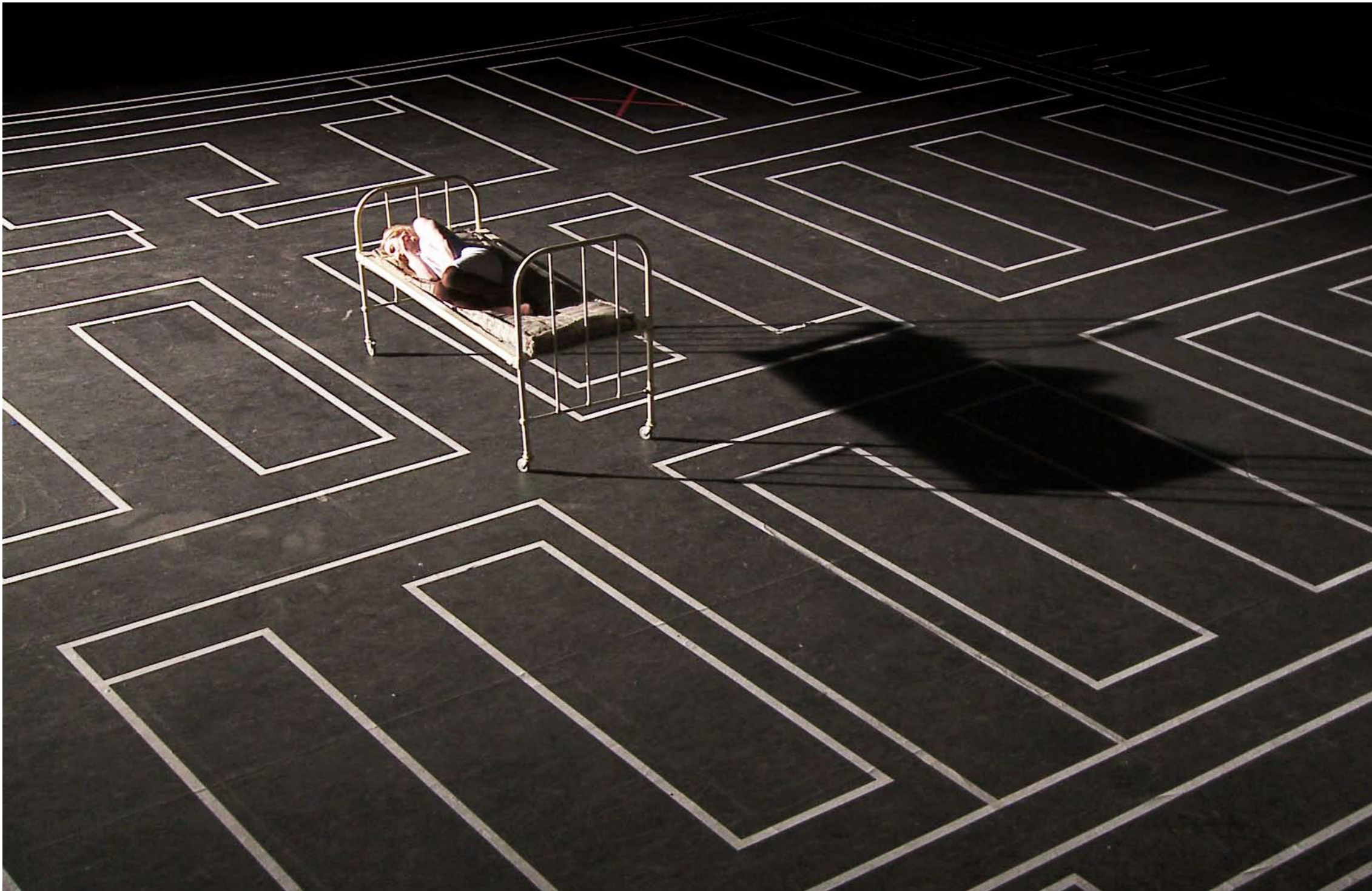
This is why Falstad Art has invited two artists, from Poland and Serbia respectively – Anna Baumgart and Darko Stojkov – to produce works specifically for Falstad in 2010. The purpose is to gain artistic perspectives on the German camp history from two countries that were deeply affected by this history – at Falstad as well as in other places.

The artists have chosen to make a video film each, but with two very different approaches to the prison history of the Second World War in terms of genre, form and content. In their respective ways the two projects contribute in establishing new images of memory; the two

projects influence our images of history by presenting other narratives than the established historical descriptions. The artists also contribute to the creation of new connections between historical events and our own time.

Part of the motivation for the project Falstad Art has been to investigate and promote the role of art when historical issues are addressed. The project was initiated by Public Art Norway (KORO) as an attempt to use commissioned temporary works of art to strengthen the communication of the themes of the Falstad Centre: prisoner history from the war, the culture of remembrance, and human rights. Four works of art in total have been presented through Falstad Art. In 2009 artists Siri Austeen and Roddy Bell showed their installations «Ears of the Field» and «The Long Silence», and this year Falstad Art will be rounded off with presentations of the two video projects as well as a seminar, the latter in September 2010.

PER FORMO,
artist and project manager Falstad Art.

FRESH CHERRIES

ANNA BAUMGART

«Antihelten i prosjektet mitt taler i samsvar med Benjamins prinsipp innen politikken om å gi stemme til de 'stumme ofrene', til de som ble fratatt sin stemme av de rådende vinnerne, de rådende regjeringsmaktene og til og med de rådende historikerne.»

Anna Baumgart

«The anti-hero of my project speaks in accordance with Benjamin's principle of giving voice to the 'silent victims', to those whose voices were taken away from them by the established winners, the established authorities and sometimes even the established historians.»

Anna Baumgart

FRESH CHERRIES

ANNA BAUMGART

PROSJEKTET / THE PROJECT

Anna Baumgart har laget en dramatisert dokumentarfilm med utgangspunkt i en ung kvinnelig polsk doktorgradsstudent, Joanna Ostrowska, som forsker i historien om prostitusjonen i de tyske konsentrasjonsleirene, og behandlingen av de prostituerte kvinnene i den skrevne krigshistorien. Hun skriver på en avhandling med tittelen «Alien victim - figure of a camp prostitute and her repression in the post-holocaust discourse», ved det jagellonske universitet i Kraków.

I filmen møter vi både Joanna og hennes historiske vitner: en polsk kvinne som ble voldtatt av russiske soldater og en tysk kvinne som var prostituert i Auschwitz. En skuespillerinne inntar rollen som disse kvinnene. Filmens fotograf, som selv planlegger å lage en film om prostitusjonen i Auschwitz, er også en del av handlingen.

Baumgart sier selv at filmen handler om fenomenene tabuisering, stigmatisering og hierarkisering av ofrene for andre verdenskrig, som påvirker den unge generasjonens oppfatninger av krigen.

Tematikken er aktuell på mange måter: Verket representerer nye generasjoners forsøk på å bringe fortidde deler av krigshistorien fram i lyset. Det omhandler bruken av kvinnekroppen som «slagmark», en type overgrep som stadig gjentas også i mer dagsaktuelle konflikter. Og det handler om hvordan fortidens synder kan smitte generasjonene som kommer etter. Utforskningen av psykologiske

mekanismer knyttet til relaterte tema som skam, skyld og smitte av skyld i forbindelse med overgrep er viktig også i dag. Verket utforsker i tillegg ytringsfriheten ved å vise hvor kontroversielt det er å snakke om og nærme seg et tema som dette.

Anna Baumgarts film handler om krig og seksualitet som et undertrykt historisk tema gjennom å presentere både den historiske fortellingen om voldtekt og prostitusjon under andre verdenskrig, og de vanskelighetene den polske studenten Joanna møter når hun ønsker å forske i dette. Disse vanskelighetene er uttrykk for den tabuisering og hierarkisering som virker i det historiske temaet.

Joanna skriver: «I Polen er temaet bordeller i konsentrasjonsleirene tabu ennå i dag. Polske kvinner, tidligere fanger og tidligere prostituerte er tause fordi vår kultur ekskluderer dem fra offerdiskursen og ofte til og med betrakter dem som kollaboratører. Dette fenomenet har generelt blitt 'glemt' og slettet fra diskursen etter Holocaust.»

Anna Baumgart has made a dramatised documentary, where the starting point is a young female Polish doctorate student, Joanna Ostrowska, who conducts research on the history of prostitution in the German concentration camps as well as how the topic of prostitute women in these camps were treated in the written war history. Ostrowska is writing her thesis, «Alien victim - figure of a camp prostitute and her repression in the post-holocaust discourse», at the Jagiellonian University in Kraków.

In the film we meet both Joanna and her historical witnesses: a Polish woman who was raped by Russian soldiers and a German woman who was a prostitute in Auschwitz. An actress takes on the role of both these women. The film photographer, who is also planning to make a film about prostitution in Auschwitz, is part of the film too.

Baumgart says her film is about how taboo, stigma and hierarchy have affected these victims of the Second World War, and that these phenomena influence the younger generation's perceptions of the war.

These themes are topical in more than one way: the work itself represents an attempt from younger generations to shed light on parts of the war history that have remained hidden. The film is also about using women's bodies as a «battle-field», a form of abuse that is repeated even in conflicts of today. The film is also about how

the sins of the past can contaminate the next generations. Even today, investigations of psychological mechanisms connected with related topics such as shame, guilt and contamination of guilt in connection with abuse are important. In addition, Baumgart's work of art explores freedom of expression by showing how controversial it is to talk about and approach these topics.

Anna Baumgart's film is about war and sexuality as a repressed historical topic, and she approaches the topic by presenting both the historical narrative about rape and prostitution during the Second World War, and the difficulties that the Polish student Joanna meets when she wants to study this topic. The difficulties Joanna meets are related to the fact that this historical issue has been treated as a taboo, and are also related to the hierarchical position of the issue.

Joanna writes: «In Poland, the issue of brothels in concentration camps is taboo even today. Polish women, former prisoners and former prostitutes remain silent because our culture excludes them from the victim discourse and often even sees them as collaborators. This phenomenon has in general been 'forgotten' and removed from the discourse after Holocaust.»

FRESH CHERRIES

ANNA BAUMGART

VITNENE / THE WITNESSES

«Mens jeg fulgte fotsporene til Joannas undersøkelser, brukte jeg 'hennes skatter' i prosjektet mitt, det vil si autentiske intervjuer som hun har gjennomført samt de som hun har oversatt fra tyske kilder. Vitnene fra dette tabu-belagte traumeområdet avga vitnesbyrd, men de ville ikke vise sine ansikter. F.eks.: fru Barbara, en kvinne på over åtti år som ble voldtatt av russiske soldater som kom til Poznań i 1945. Hun har aldri fortalt om dette før hun nå, på tampen av livet, forteller Joanna Ostrowska om voldtekten. Men hun ønsker ikke å vise ansiktet sitt. I filmen min er det en skuespillerinne som gjengir det vitnesbyrde som hun engang fortalte. Skuespillerinnen låner bort ansiktet sitt og kroppen sin til alle skikkelsene i filmen min: fru Barbara, Frau W, en kvinne som 'kollaborerte gjennom kroppen' og som i straff fikk barbert hodet. Skuespillerrollen i seg selv er også interessant for meg, fordi skuespilleryrket også har opplevd perioder med ekskludering opp gjennom historien. Kirke-loven forbød jo en gang i fortiden å begrave skuespillere i velsignet jord, – deres levninger kunne bare få plass utenfor kirkegårdens murer. Eller – som i Molières tilfelle – 5 føtter under jorda, hvor den velsignede jorda ikke rakk ned.

I Polen har ikke uttalelser fra kvinner som ble voldtatt under krigen vært kjent, og er heller ikke blitt publisert. Akkurat som de andre ofrene for seksuell vold, inkludert den institusjonelle, som tvangsprostitusjon i konsentrasjonsleire. Kvinnene har forblitt tause. Eller som fru Barbara sier: 'Ingen har spurt meg om dette'. Dette er resultatet av en særegen historisk politikk som bygger opp et 'ofrenes hierarki'.

Min heltinne Joanna trakk seg unna, hun ville ikke slippe meg inn til sin verden, sin bestemors verden og sine indre følelser. Men hun ga meg noe som var svært verdifullt for henne – fruktene av hennes undersøkelser og vitenskapelige forskning. Jeg har basert filmen min på disse og takker henne hjertelig for det.» – Anna Baumgart

«While I followed in the footsteps of Joanna's research, I used 'her treasures' in my project, that is to say, I used authentic interviews that she had conducted as well as interviews translated from German sources. Witnesses from these tabooed areas of trauma gave their accounts, but they did not want to show their faces. E.g.: Mrs Barbara, a woman who was over eighty years old, was raped by Russian soldiers that arrived in Poznań in 1945. She has never told anyone about the rape until now, at the end of her life, says Joanna Ostrowska. However, she does not wish to show her face. In my film an actress recreates Mrs Barbara's testimony. The actress lends her face and body to all of the characters in my film: Mrs Barbara, Frau W, a woman who 'collaborated through her body' and as punishment had her head shaved. To me, the actor role is in itself interesting, because the acting profession has also historically undergone periods of exclusion. The Church Act once forbade actors to be buried in consecrated earth – the remains of actors could only be placed outside the walls of the churchyard. Or – as in the case of Molière – 5 feet below ground, where the consecrated earth did not reach.

In Poland, the rape of women in the Second World War has not been public knowledge, nor have the testimonies of these women been published. This is as true for rape victims as for the other victims of sexualised violence, including institutionalised sexual violence, such as forced prostitution in the concentration camps. These women have remained silent. Or, as Mrs Barbara says: 'No one has asked me about this'. The silence is a consequence of a particular historical policy that builds a 'hierarchy of victims'.

My heroine Joanna withdrew, she did not want to let me into her world, her grandmother's world and her inner emotions. But she gave me something which was very valuable to her – the fruits of her investigations and her scientific research. I have based my film on these and for these I thank her from the bottom of my heart.» – Anna Baumgart

Foto / Photo: Anna Baumgart

SECOND JOURNEY

DARKO STOJKOV

«Hvis tiden kun er funnet opp for lettere å bestemme punkter i rommet, så har disse bildene en spesiell verdi. Nå når de siste gjenlevendes minner og bilder blekner, idet de selv også langsomt forlater oss, prøver jeg å fange disse bildene. Bilder som for noen var de første og de siste, fordi denne reisen tok livet av mange og fanget kroppene deres langt borte fra deres hjemland.»

– Darko Stojkov

«If time has only been invented in order to identify points in space, then these images are of special value. Now that memories and images of the last survivors are fading, as they are slowly leaving us, I try to capture these images, images that for some were the first and the last, because this journey took the lives of so many and captured their bodies far away from their homelands.»

– Darko Stojkov

Foto / Photo: Darko Stojkov

SECOND JOURNEY

DARKO STOJKOV

PROSJEKTET / THE PROJECT

Darko Stojkov har foretatt en reise etter den samme ruten som de serbiske fangene fulgte, da de ble sendt fra Jugoslavia til Norge under andre verdenskrig. Reisen har han dokumentert med video. Et minne om fangenes reise, slik den beskrives av Slavo Vukic, har dannet utgangspunkt for Darko Stojkovs filmprosjekt:

«Jeg husker lykkfølelsen og roen som kom over oss da vi så den uvanlige naturskjønnheten. Og husene! Ett var rødt, et annet gult, ett var blått eller en annen kombinasjon av disse skarpe fargene. Vi hadde ikke sett noe lignende før, så vi kikket nysgjerrige, og glemte vår smerte og våre mørke forutanelser.»

Underveis fra frihet i hjemlandet til slavearbeid, sult og død i Norge var fangene åpne for inntrykk på reisen. Kontrasten mellom reisen som tradisjonelt bilde på frihet og nye muligheter, og vår kunnskap om denne spesielle reisens mål og fangenes skjebne er grotesk.

Videoen forteller en alternativ historie om de serbiske fangene i Norge under krigen, en historie om en reise rekonstruert av en serbisk kunstner 65 år etter krigens slutt. Videoen legger vekt på de små fluktmulighetene som lå i overraskende estetiske inntrykk på reisen fra Serbia til Norge - som fangene visste å sette pris på til tross for (eller kanskje på grunn av?) den truende situasjonen de var i. Filmen berører ikke krigen og den kommende tragedien men følger reisen frem til Falstad, hvor betrakteren finner seg selv igjen, konfrontert med den historiske dokumentasjonen av fangenes skjebne:

«Fortellingen forholder seg til selve reisen, ikke til hva som skjedde i leiren. Fordi det var et visst håp på reisen, selv om forholdene kunne være like grufulle som i leiren. Når fortellingen slutter og vi vender blikket bort fra video-filmen, vil vi se leiren som denne videoen er tilegnet, nemlig

Falstad. Vi vil da se endestasjonen deres, med all den informasjon om lidelse som dette museet inneholder.»

– Darko Stojkov,
prosjektforslag november 2009.

Darko Stojkov undertook a journey, following the route of the Serbian prisoners, as they were sent from Yugoslavia to Norway during the Second World War. He documented the journey with a video recorder. A memory of the prisoners' journey, as described by Slavo Vukic, is the basis for Darko Stojkov's film project:

«I remember the exaltation and ease that came over us when we saw that unusual natural beauty. And the houses! One was red, another yellow, the other one blue or some other combination of these bright colours. We haven't seen anything like that before so we were gazing curiously, forgetting our pain and bitter premonitions.»

On their way from freedom in their own country to slave labour, starvation and death in Norway, the prisoners were open to impressions on the journey. The contrast between the journey as a traditional image of freedom and new possibilities, and our knowledge about the goal of this specific journey and the prisoners' fate, is grotesque.

The video tells an alternative story about the Serbian prisoners in Norway during the Second World War, a story about a journey reconstructed by a Serbian artist 65 years after the end of the war. The video emphasises how unexpected aesthetic impressions on the journey from Serbia to Norway represented

small escape routes – something the prisoners appreciated to the full in spite of (or maybe because of?) the threatening situation they found themselves in. The film does not deal with the war and the impending tragedy, but instead follows the journey up until the arrival at Falstad, where the spectator is confronted with the historical documentation of the fate of these prisoners:

«The story will be related to the journey to the camp itself, not to what was happening there. Because there was some hope on that journey, although the conditions might have been equally terrible as in the camp itself. When the story comes to its end and we turn our look from the video, we will see the camp that this video is dedicated, Falstad. We will behold their final destination with all the information about suffering that the museum provides.»

– Darko Stojkov,
project proposal, November 2009.

Foto / Photo: Darko Stojkov

SECOND JOURNEY

DARKO STOJKOV

REISEN / THE JOURNEY

«'Second Journey' er et videoarbeid, eller retttere sagt et videoopptak, som er gjort på samme rute som nazistene benyttet i 1942, da de transporterte fanger fra Serbia til Falstad leir i Norge. Jeg starter reisen mer som en eventyrer enn som kunstner, og jeg prøver å finne ut om det kan ha eksistert øyeblikk av eskapisme på deres ikke planlagte reise. Ettersom jeg skriver dette i løpet av reisen, må jeg innrømme at jeg av noen grunn ikke har startet reisen full av glede, som mange ville ha gjort. Mine reiseforhold er langt bedre enn deres, det er dessuten første gang på 20 år at vi ikke trenger reisevisum. Jeg har planlagt reisen i dagevis, bestilt tog og ferger, på enkelte steder gjør jeg skjulte opptak, jeg viser dokumentene mine ofte, og er overdrevent opptatt av å passe på tingene mine mens jeg reiser med toget. Det er en fantastisk motsetning i disse to reisene; jeg reiser alene, de reiste i store grupper; jeg har noe å spise og klær, de hadde det ikke; jeg har det varmt og har mat mens jeg reiser, de hadde det ikke; jeg har mange ting med meg, de hadde ingenting; jeg bekymrer meg for videoarbeidet mitt, de fryktet for sine liv... men en ting har vi til felles: at det er første reise av denne typen og destinasjon.»

– Darko Stojkov

«'Second Journey' is a video work, or rather, a video recording made following the trail that the Nazis used in 1942, when they transported prisoners from Serbia to the camp at Falstad in Norway. I begin my journey more as an adventurer than as an artist, and I try to find out whether there may have existed moments of escapism on their unplanned journey. As I write this while travelling, I must admit that for some reason I did not embark on this journey with any joy, as many would have done. My travel conditions are far better than the prisoners' would have been, and it is also the first time in 20 years that we do not need a visa. I have planned the journey for days, booked trains and ferries, on some places I record in secret, I show my documents often, and I am overly concerned about looking after my things while I am travelling by train. There is a fantastic contrast in these two journeys; I travel alone, they travelled in large groups; I have something to eat and clothes to wear, they had neither; I am warm and have food during my journey, they did not; I have brought many things with me, they had nothing; I worry about my video work, they feared for their lives ... but one thing we do have in common: that it is the first journey of this nature and to this particular destination.»

– Darko Stojkov

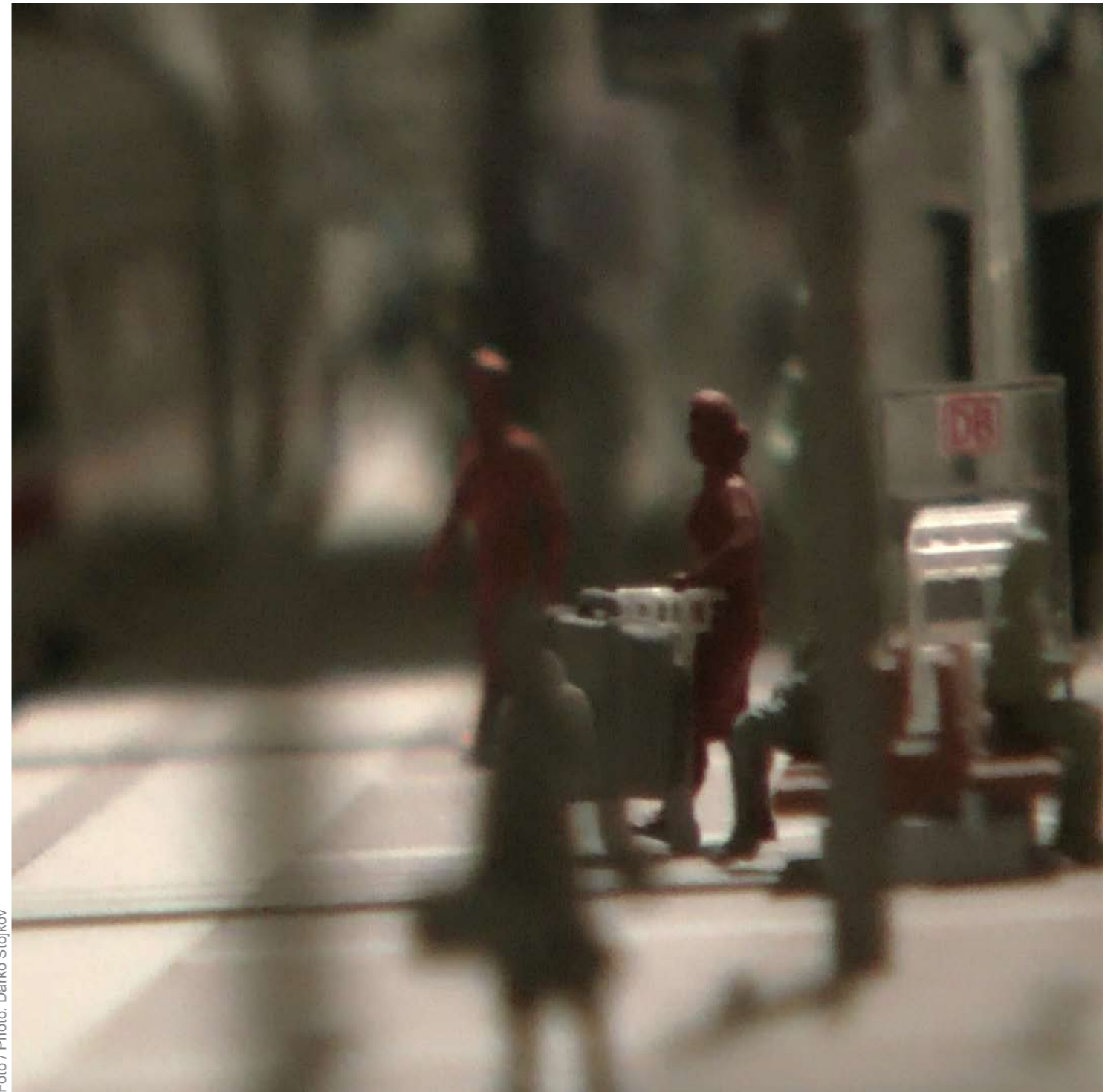

Foto / Photo: Darko Stojkov

KUNSTNERNE / THE ARTISTS

ANNA BAUMGART

Anna Baumgart er født i 1966 og bor og arbeider i Warszawa. Hun arbeider hovedsakelig med video/film, performance og skulptur, ofte i form av større installasjoner. Hun har en omfattende utstillingsvirksomhet i mange land i Europa på sin cv.

Tema for hennes arbeid er forholdet mellom media og den kollektive bevisstheten. Hun behandler ofte sosiale og kulturelle stereotyper og klisjeer i sitt arbeid, og hun er opptatt av kunsten som et verktøy for å bringe ubehagelige, undertrykte og tabubelagte fenomener frem i lyset.

Skulpturene hennes viser som regel figurer hentet fra pressefotografier, og de gir en uventet monumentalitet og historisk tyngde til de dagsaktuelle og flyktige fotografiene. Slik kobler hun dagens hendelser til en etablert historisk fortelling og problematiserer dermed begge tidsdimensjonene.

ANNA BAUMGART

Anna Baumgart was born in 1966 and lives and works in Warsaw. Baumgart mainly works with video/film, performance and sculpture, often using large-scale installations. She has exhibited in many European countries.

Baumgart's art deals with the relationship between media and the collective consciousness. The artist often treats social and cultural stereotypes and clichés. In her work, she is concerned with art as a tool to shed light on unpleasant, repressed and tabooed phenomena.

Baumgart's sculptures usually display characters from press photos, and the sculptures yield an unexpected monumentality and historical weight to the current and fleeting press photos. Thus she creates links between events of today and established historical narratives, and in so doing questions both of these time dimensions.

DARKO STOJKOV

Darko Stojkov er født i 1979 og bor og arbeider i Beograd. Han kommer opprinnelig fra den serbiske byen Kikinda, hvor 40 menn ble tatt av tyskerne under krigen og sendt til Norge på slavearbeid blant annet på den såkalte Blodveien i Nord-Norge. Kikinda og Narvik er i dag vennskapsbyer.

Darko Stojkov arbeider med mange typer kunstnerisk uttrykk - fra tegning og maleri til video, skulpturelle objekter og mer konseptuelle arbeider. Han har hittil stilt ut i Serbia, Slovenia, Makedonia og Hellas. Han er også medlem av kunstnergruppen G&H dannet av unge kunstnere i Serbia og Montenegro.

Han benytter seg ofte av selvbiografiske og personlige elementer i sine arbeider, blant annet i flere videoarbeider om sin egen bestemor og en film der foreldrene hans diskuterer kapitalisme og kommunisme. Han har også laget video om den siste overlevende i Kikinda som var i tysk leir i Narvik under andre verdenskrig.

DARKO STOJKOV

Darko Stojkov was born in 1979, and he lives and works in Belgrade. Originally he came from the Serbian town Kikinda, where 40 men were captured by the Germans during the Second World War and sent to Norway to work as slave labourers, including on the so-called Blood Road in Northern Norway. Today, Kikinda in Serbia and Narvik in Northern Norway are twin towns.

Darko Stojkov works with a variety of artistic expressions – from drawing and painting to video, sculptural objects and more conceptual works. So far, the artist has exhibited in Serbia, Slovenia, Macedonia and Greece. Stojkov is also a member of the art group G&H, established by young artists in Serbia and Montenegro.

Stojkov often uses autobiographical and personal elements in his works, for instance in several video works about his grandmother and a film where his parents have a discussion about capitalism and communism. The artist has also made a video about a survivor from the German camp in Narvik, the last survivor in Kikinda.

TEMPORÆRE KUNSTPROSJEKTER / TEMPORARY ART PROJECTS

Prosjektet Falstad Kunst har valgt å fokusere på temporære kunstprosjekter som kan vise et spekter av mulige måter å nærme seg historien på. Det temporære verket har i denne sammenhengen flere viktige fortrinn fremfor den permanente utsmykkingen: kunstneren står mye friere med hensyn til uttrykk og materialbruk, og publikum blir utfordret av noe ukjent og uvant. Nettopp tidsavgrensingen åpner opp for at kunstprosjektene kan bidra til å sette historiske erfaringer i sammenheng med dagsaktuelle problemstillinger. Avgrensingen i tid reflekterer også en bevegelse og dynamikk som bør prege fagområdet Falstadsenteret jobber med. Dersom historien skal ha en betydning for oss i dag, må den stadig spørres ut på nye måter og stadig tolkes på ny.

I 2009 presenterte Falstad Kunst de første to prosjektene, laget av kunstnere bosatt i Norge. Siri Austeen viste lydinstallasjonen «Ears of the Field» hvor publikum kunne ta del i erfaringer fra mange konfliktområder i vår egen tid. Installasjonen tok form av en feltstasjon, hvor publikum kunne lytte til samtaler og intervjuer med mennesker som på ulike måter er involvert i fredsbevarende arbeid. Installasjonen ga også publikum mulighet til å sende egne ytringer ut i verden via et lydstudio. Roddy Bell valgte med sin installasjon «The Long Silence» å gå inn i en spesifikk hendelse, ellers snarere i minnet om en spesifikk hendelse i

Falstads krigshistorie: den jødiske fangen Josef Grabowskis sang, som en høstkveld i 1942 forente fanger og voktere i en uventet kunstnerisk opplevelse i fangeleiren. Installasjonen med brennende oljelamper og en video projisert på en vifte ble presentert i en container i det indre gårdsrommet på Falstad – nøyaktig der den historiske hendelsen fant sted 67 år tidligere.

Begge kunstnerne var opptatt av hvordan prosjektets tidsavgrensning påvirket tilnærmingen til sted og historie, og det endelige verkets uttrykk:

«For første gang i min 25 år lange karriere responderte jeg på noe som egentlig kanskje tradisjonelt sett hadde vært en normal utlysning av en utsmykking. Jeg synes det grepet var så interessant, og så klokt (...) Jeg tror i hvert fall at mitt uttrykk hadde blitt ganske annerledes hvis jeg hadde blitt bedt om å lage et monument, da tenker jeg å la holocaust-monument, noe som skulle stå der for bestandig. Jeg personlig har kanskje alltid jobbet prosessuelt, jobbet med lyd, jobbet med musikk og med ting som er i endring hele tiden, og jeg tror at jeg hadde kanskje ikke en gang tort å ta på meg den oppgaven da. Eller jeg synes det hadde kunnet begrenset meg fordi jeg kanskje måtte allmenngjøre noe eller komme med noe bestandig (...) det at det er temporært tror jeg har prega mye av uttrykket.»

– Siri Austeen,
Falstad Kunst seminar 2009

«Jeg er meget positiv til idéen om temporær kunst i det offentlige rom, når det benyttes, som tilfellet er her, til steder med intensitet og debatt. Nettopp fordi slike kunstverk er midlertidige kan de virkeliggjøres med mindre budsjetter. Kunstverkene kan stille spørsmål istedenfor å konkludere. De kan være mer vitale med sin fleksibilitet enn permanente kunstverk kan være, gjennom at de kan delta og bidra i dagsaktuelle debatter og spørsmål på en mer kreativ og dynamisk måte. I morgen kommer jeg til rive ned The Long Silence, og verket vil da forsvinne. Det vil fortsette å eksistere i min visuelle dokumentasjon og i hukommelsen min.»

– Roddy Bell,
Falstad Kunst seminar 2009

Falstad Art is a project that has chosen to concentrate on temporary art projects that may demonstrate a range of possible ways to approach history. Temporary works may in this connection be said to have a number of important advantages compared to permanent works of art: the artist has more freedom in choosing expression and material, and the audience is challenged by something new and unfamiliar. The time limit itself offers the opportunity for the art projects to link historical experiences with current problems. Moreover, the time restrictions of the art projects reflect a

movement and dynamics that should also characterise the field in which the Falstad Centre works. If history is to have significance for people of today, we must pose new questions and interpret history in new ways.

In 2009 Falstad Art presented its two first projects, made by artists living in Norway. Artist Siri Austeen displayed the sound installation «Ears of the Field», where the audience could hear about experiences from many areas of conflicts in our own time. The installation was shaped like a field station, where the audience could listen to conversations and interviews with people who in one way or another were involved in peacekeeping initiatives. The installation even offered an opportunity for the audience to broadcast their own messages from a recording studio. As the starting-point for his installation «The Long Silence», artist Roddy Bell chose a specific event from Falstad's war history, or rather the memory of that specific event: one autumn night in 1942 the Jewish prisoner Josef Grabowski started singing, and prisoners and guards of the camp were briefly united in this unexpected artistic experience. The installation, with burning oil lamps and a video projected on a large fan, was presented in a container in the inner courtyard at Falstad – at exactly the same spot where the historical event took place 67 years earlier.

Siri Austeen and Roddy Bell reflected on how the time limitations on the project influenced their approach to place and history, and the expressions of their final works:

«For the first time in my 25 years as an artist I responded to something that might traditionally be seen as a normal announcement for a public art work. I thought the idea of a temporary exhibition was so interesting, and so smart (...) I am quite sure that my expression had turned out differently if I had been commissioned to make a monument, a form of Holocaust-monument, something which is meant to have a permanent character. I have perhaps always worked processually, worked with sounds, worked with music and worked with things that are continually changing, and I am uncertain of whether I would have ventured to take on this task then. Or I might have felt that this would have been limiting, because I would have had to make it general or lasting (...) I think the very fact that this project is temporary has influenced much of the expression.»

– Siri Austeen,
Falstad Art seminar 2009

«I have great enthusiasm towards the concept of temporary public art, when it is applied as in this case, to sites of intensity and debate. Because of their temporary character, they can be realized with smaller budgets, they can be speculative rather than conclusive, they can be more vital in their flexibility than permanent works in that they can participate and contribute to contemporary debates and issues in a more creative and dynamic way. Tomorrow I will deconstruct The Long Silence, and it will disappear. It will continue to have a life within my visual documentation and my memory.»

– Roddy Bell,
Falstad Art seminar 2009

«Ears of the field» (øverst/top) og/and «The long Silence». Foto/photo: Ingeborg Hjorth

OM FALSTAD KUNST / ABOUT FALSTAD ART

Falstad Kunst er et temporært (tidsbegrenset) kunstprosjekt som realiseres på Falstad i 2009 og 2010. Kunstprosjektene ved Falstad skal

- markere Falstad som et sted for kommunikasjon, for møter mellom mennesker og kunst, og mellom ideer, erfaringer og meninger
- være et supplement i formidlingen av Falstadsenterets fagområder: krigens fangehistorie, erindringskultur og menneskerettigheter
- bidra til refleksjon og diskusjon omkring kunstens funksjon og rolle i møte med aktuelle samfunnsmessige problemstillinger

Prosjektet er initiert av KORO (Kunst i offentlige rom, det tidligere Utsmykkingsfondet). En egen prosjektgruppe har utarbeidet rammene for prosjektet og står ansvarlig for gjennomføringen. Prosjektgruppen består av: Tone Jørstad (direktør, Falstadsenteret), Ingeborg Hjorth (konservator, Falstadsenteret), Anne Helga Henning billedkunstner, Trondheim) og prosjektleder Per Formo (billedkunstner, Trondheim).

Falstad Kunst er støttet av KORO, Norsk Kulturråd, Fritt Ord, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Levanger kommune.

Falstad Art is a temporary art project which is realized at Falstad in 2009 and 2010. The art projects at Falstad will

- put Falstad on the map as a place for communication, for encounters with art, ideas, experiences and opinions
- be a supplement when it comes to passing on the expertise knowledge of the Centre: its prisoner history from the war, the culture of remembrance, and human rights
- contribute to reflection and discussion concerning the function of art and its role in conjunction with current social issues

The project is initiated by KORO (Art in Public Spaces, formerly called "Utsmykkingsfondet"). A project group has drawn up the outlines of the project and is responsible for its implementation. The project group consists of: Tone Jørstad (director of the Falstad Centre), Ingeborg Hjorth (assistant curator at the Falstad Centre), Anne Helga Henning (artist, Trondheim) and project leader Per Formo (artist, Trondheim).

Falstad Art is financially supported by KORO, Fritt Ord (Freedom of Expression Foundation, Oslo) Norsk Kulturråd (Norwegian Council of Culture), Nord-Trøndelag County Council and Levanger Municipality.

FALSTAD KUNST SEMINAR / FALSTAD ART SEMINAR

«Noen snakker jo om at virkeligheten kan feie kunsten av banen, liksom, den er, det er too much, men jeg må si at jeg, i løpet av det arbeidet her har følt sterkere og sterkere at nei, egentlig ikke... jeg føler sterkere og sterkere at nettopp kunst kan ha en påvirkning.»

– Siri Austeen, Falstad Kunst seminar 2009

«Kontrasten mellom den blytunge følelsen man har når man besøker Falstadskogen og kjenner dens historie og samtidig opplevelsen av den myke, lyse, grønne skogen og lydene derfra (for fuglene synger faktisk her), tvinger oss til å innse at livskraften faktisk har fortsatt, og alltid kommer til å fortsette ufortrødent og tilsynelatende upåvirket. En følelse av noe vakkert synes å være til stede i bakgrunnen eller til og med samtidig som jeg konfronteres med de mørkeste sidene av menneskenaturen, og selvfølgelig oppleves dette forvirrende. Kan det være slik at den avstand i tid som jeg oppfatter befinner seg mellom meg og disse historiske hendelsene gjør at jeg får en bekreftelse fra meg selv på at jeg er trygg og har det bra, at det dermed skapes en slags 'feel-good-situasjon'?»

– Roddy Bell, Falstad Kunst seminar 2009

Seminaret «HISTORIEN, KUNSTEN OG SAMTIDEN» ble arrangert av Falstad Kunst 24. september 2009. Seminaret diskuterte kunstens rolle som formidler mellom historie og samtid, med utgangspunkt i Siri Austeen og Roddy Bells prosjekter, «Ears of the Field» og «The Long Silence». I tillegg til kunstnerne deltok kunsthistoriker Marit Paasche, filosof Bjørn Myskja og germanist Stefan Krankenhagen.

Et nytt seminar avslutter prosjektet Falstad Kunst i september 2010: «ART AND THE PAINFUL HERITAGE». Seminaret er åpent for alle interesserte. Mer informasjon om dette vil bli å finne på prosjektets nettsider.

«Some people say that reality has the inside track over art, it is sort of too much, but I have to say that while I have been working here I have felt more and more that no, not really... I have felt more and more that art is precisely what can have an impact»

– Siri Austeen, Falstad Art seminar 2009

«The contrast between the pure lead heaviness one feels when visiting Falstad forest in the knowledge of its history, while experiencing simultaneously the soft, light, greenness and sounds of the forest (the birds do still sing here), and forcing us to acknowledge that the life force did in fact continue, and always will continue unabated and apparently unaffected. The sense of beauty always seems to be present in the background or even simultaneously while I am confronted by the darkest side of human nature, and of course I find that very confusing. Can it be that the time span I understand to be between myself and these historical events confirms in me a sense of my own safety and comfort, generating a kind of 'feel-good' situation?»

– Roddy Bell, Falstad Art seminar 2009

The seminar «History, art and the contemporary world» was organised by Falstad Art, 24 September 2009. In the seminar, the role of art as a mediator between history and the world of today was discussed, using Siri Austeen and Roddy Bell's projects, 'Ears of the Field' and 'The Long Silence' as the starting point for the discussion. In addition to the artists themselves, Art Historian Marit Paasche, Philosopher Bjørn Myskja and Germanist Stefan Krankenhagen participated.

A new seminar will conclude the project Falstad Art in September 2010: «ART AND THE PAINFUL HERITAGE». The seminar is open to anyone interested in the topic. More information about the seminar may be found online.

«På den ene siden som kunstner så kan det være befriende å jobbe i en veldig klar kontekst, fordi den konteksten er som en sånn squashhall... hvor du slenger ballen og du merker det kommer tilbake fra alle kanter og det er veldig klare rammer, sånn at du får litt sånn presis... tilbakemelding hele tida, enten fra deg sjøl eller konteksten... Samtidig som det har vært, jeg må jo si at jeg har blitt veldig sånn preget.. det var ei stund at jeg var nesten redd for å gjøre noen ting. for jeg tenkte at uansett hva jeg gjør nå så blir det lest inn i en veldig, veldig sterk ramme... jeg ble plutselig redd for veldig symboladede ting og jeg merka at jeg liksom sjekka prosessene mine litt ekstra fordi det her ikke skulle inn i et galleri, det skulle inn her, utenfor den her vanlige formidlingsarenaen til kunst.»

– Siri Austeen, Falstad Kunst seminar 2009

«On the one hand, as an artist it can be very liberating to work in a very clear context, because that context is like a squash court where you hit the ball and see it coming back from all directions, and there is a very clear framework, so that you have rather precise... feedback all the time, either from yourself or the context... At the same time as it has been, I must say I have been very sort of affected... for a while I was almost afraid to do anything. Because I thought that whatever I do now, it will be interpreted in a very, very powerful context... All of a sudden I was afraid of very symbolic things and I noticed how I in some ways double-checked my processes a little extra because this wasn't going into a gallery, it was going in here, outside of the traditional arenas for communicating art.»

– Siri Austeen, Falstad Art seminar 2009

